

תיקים באפילה: מדוע חייבים לפקח על הפרקליטות

 [שלחו להדפסה](#)

[מעל החוק](#)

מעצרים מיותרים רבים מדי, סחבת, חומרי חקירה סמויים, הדלפות כדי ללחוץ על חשודים. שנתיים וחצי חלפו מאז הבטיחה הפרקליטות להציע מתווה לביקורת. הכנסת חייבת להתערב בועז סנג'ר

בטור שפורסם כאן לפני שבוע עמדתי על כמה תזכורות אקטואליות לצורך בפיקוח חיצוני על [עבודת הפרקליטות](#), ועל חלק מסוגי ההחלטות המתקבלות בפרקליטות הטעונות פיקוח. בטור הזה, אעמוד על סוגים נוספים של החלטות המחייבות פיקוח, וכן על העיכוב הלא מוצדק בהסדרת הפיקוח על-ידי הכנסת.

ראשית, יש לפקח על הקשר שבין הפרקליטות לבין המשטרה. טבעי שהן עובדות בשיתוף פעולה. השיתוף מקשה על הפרקליטות לנהוג ביחס הנכון של "כבדהו וחשדהו" ולקיים פיקוח וביקורת על חקירות המשטרה. יש מקומות שבהם הכרחי ליצור הפרדה. למשל, באשר להחלטה להעמיד לדין. צריך לבטל את הסמכות שיש כיום למשטרה להגיש תביעות. יש להקים מעבדות פליליות עצמאיות, אובייקטיביות, שאינן מושפעות מהחוקרים. ואלה רק דוגמאות לשיפורים מתבקשים.

הבטיח מתווה לביקורת. משה לדור צילום: גיל יוחנן

עוד [בערוץ הדעות](#) של ynet:

תניהו, אל תתחבא מאחורי אטיאס / מירב כהן

שוב משפילים את הרופאים / עסאם אכרם דאוד

 [לחצו כאן להגדיל הטקסט](#)

יש לפקח על ההדלפות לתקשורת. במצב הקיים, יש קלות בלתי נסבלת של פגיעה בשמו הטוב של אדם ובחזקת החפות. שוב ושוב מודלפים פרטים מחקירותיהם של חשודים, עוד בזמן החקירה המשטרית, כפי הנראה כדי ללחוץ עליהם להודות בעבירות המיוחסות להם.

חלקו הראשון של הטור

איפה הפיקוח? / בועז סנג'ר

כמעט הדחת שופט, עבירת ריגול על SMS לקראת פינוי יישובים, ציד אדם בפרשת הולילנד, תעשיית עסקות טיעון. איך זה שאחרי כל אלו, עדיין אין גוף שיפקח על הפרקליטות?

[לכתבה המלאה](#)

יש לפקח על הכשרת התובעים. המחוקק יכול לנקוט עמדה באשר להכשרת התובע, וגוף הפיקוח שיוקם יוכל למלא את העקרונות בתוכן. אני מעריך שרוב התובעים הגונים. עם זאת, אין להניח בתמימות רשלנית שכל תובע ותובעת פועלים בהתאם לאידיאל שאליו אנו שואפים. הדינמיקה של המשפט יוצרת תחרות ושאיפה לנצח. לכן, כשם שחשובה ההכשרה הנכונה, חשובים גם הפיקוח והביקורת.

גם על הסחבת בטיפול בתיקים בפרקליטות צריך לפקח. אדם חי שנים בצלו של תיק, שאפילו לא הוחלט אם להגיש בו כתב אישום. עם ביקורת ופיקוח, ניתן להתוות מדיניות ראויה, שבמסגרתה התביעה לא תיטול על עצמה יותר ממה שהיא מסוגלת ושבמסגרתה לא על כל דבר ירדפו אדם.

יש לפקח על המעצרים המתרבים. הגענו כבר ל-60,000 מעצרים בשנה (!). בכשני-שלישים מהמקרים כלל לא מוגש כתב אישום. שלילת חירותו של אדם, אפילו לזמן קצר, והתנאים הקשים השוררים בבית המעצר, עלולים לגרום לעצור פגיעה נפשית בלתי הפיכה. בנוסף, המעצר צפוי לגרום לקלון, אפילו אם בסופו של דבר לא מוגש כתב אישום. כמו כן, צריך לפקח על ההחלטות לבקשת מעצר. בתי המשפט אינם עושים זאת כראוי, אלא מאשרים כמעט כל בקשת מעצר. לעתים קרובות, בשל אופיו המקדמי של ההליך וסדרי הדין, אין לשופטים די נתונים לדחיית הבקשה והם חוששים להסתכן בכך שיקרו הדברים האיומים המתוארים באזניהם. נדרשת ביקורת מוקדמת על עצם ההחלטה לבקש מעצר ובמיוחד על המדיניות הנהוגה בעניין זה.

יש לפקח על גילוי חומר החקירה לסנגור. כיום על הנאשם והסניגור לסמוך על שיקול-הדעת של התובע, חרף חשיבותו העצומה של חומר החקירה המלא להגנה. הסניגור והנאשם, בעצם, תלויים בחסדיו של התובע. אמנם הסניגור יכול לתור לבית-המשפט בהתאם לסעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי, אך אם אינו יודע שהסתירו ממנו חומר מסוים, ההסדר הקיים לא יועיל. נדרש פיקוח יעיל יותר.

הכנסת צריכה להתערב

לבסוף, נדרשת מאוד ביקורת על המדיניות הכללית של הפרקליטות, כגון סדרי העדיפויות בטיפול בסוגים שונים של תיקים. כך, למשל, בזמן ההתנתקות ופינוי היישובים מרצועת עזה נקבעה מדיניות מיוחדת, השונה מהכללים הרגילים, בנוגע לעבירות כגון התקהלות והפגנה ללא אישור. נקבעו כללים שבאו לסייע לשלטון בביצוע הפינוי תוך אכיפת חוק מרבית ודרסטית, ללא הקפדה על זכויות החשודים והנאשמים. קביעת מדיניות שכזו - שלפיה יש לתת עדיפות לאכיפת עבירות קלות שנעברו בהתנגדות לפינוי וזאת תוך הזנחת עבירות חמורות יותר שאינן קשורות להתנתקות - מחייבת פיקוח וביקורת.

אשר למתכונת הביקורת המוצעת, יש להבחין בין ההחלטה הגורלית על העמדה לדין, המחייבת פיקוח שיפוטי מידי, לבין יתר ההחלטות. בהנחה שלא מעשי לבדוק את כולן מיד, אני מציע לערוך בדיקה מדגמית, בצירוף בדיקת התלונות. את שתי הבדיקות יבצע נציב תלונות הציבור על עבודת הפרקליטות, כשזה ימונה. הכרחי לחקור לעומק כל כשל כגון הרשעת חף מפשע וכל תקרית כגון הטעיה של בית המשפט, אף אם לא גרמה לעיוות דין.

הגוף המפקח יוכל לבקר גם את המדיניות הכללית באשר לבקשות מעצר, לעסקות טיעון ועוד. יש לקבוע בחוק את חובת הפרקליטות והמשטרה להעביר באופן שוטף לגוף המבקר את כל הנתונים האמפיריים והאחרים על אכיפת החוק. הבדיקות חייבות להתבצע על ידי גוף חיצוני עצמאי ו"בזמן אמת" ולא רק לאחר מעשה. ביקורת חיצונית שוטפת ולימוד לצורך הפקת לקחים גלויה הם מחויבי המציאות. רק כך ניתן לשפר את המערכת.

הסחבת בחקיקה: בדיון שנערך לאחרונה בוועדה לביקורת המדינה דווח כי חלפו כבר שנתיים וחצי מאז ביקשה הפרקליטות לאפשר לה להציע בעצמה מתווה לביקורת, והנה פרקליט המדינה מבקש ארכה נוספת. הציפייה שהמבוקרים יקבלו באהבה את הביקורת היא כמעט אוקסימורון. לכן, על הכנסת לחוקק בהקדם חוק שיסדיר את הנושא.

פרופ' בועז סנג'רו הוא ראש החטיבה למשפט פלילי ולקרימינולוגיה במרכז האקדמי למשפט ולעסקים ברמת-גן.

גולשים מוזמנים להציע טורים במייל הבא: opinions@y-i.co.il

חדשות ב-SMS - עדכונים מחדר החדשות של ynet ישירות לסלולרי שלכם.

תגיות: פרקליטות המדינה
חזרה